

Kolme näkökulmaa lahjakkuuteen

“Talent without discipline is like an octopus on roller skates. There’s plenty of movement, but you never know if it’s going to be forward, backwards, or sideways.” (H. Jackson Brown)

Näkökulma 1

Lajiliitojen toimintatavat muistuttavat toisiaan. Näin lähes jokaisella lajiliitolla ”on kehitteillä”, tai ajatuksena ”aloittaa kehittäminen” tai ”kehitettyä jo” jonkinlainen lahjakkuuspolku nuorille lupauksille (tai tie huipulle, valmennusjärjestelmäkuvaus tms.). Polku selvittää kaikki ne askeleet vauvasta keski-ikästä asti, jotka oletettavasti on otettava jotta huipulle pääsisi. Polut on lohkottu erilaisiin pääteemoihin kuten psyykinen kehittyminen, taktinen kehittyminen sekä fyysinen kypsyminen.

Ja ehdottomasti tällainen kartoitus on hyvä olla tehtynä ja olemassa. Antaahan se osviittaa jo urheilijalle, valmentajalle ja perheillekin minkälaisia haasteita urheilijan elämä pitää sisällään, ja minkälaisia asioita urheilijoiden on tiettyissä kohdissa harjoiteltava. Lajiliitoille ja Olympiakomitealle polusta syntyy työkalu, jonka avulla esteitä pystytään tasoittelemaan jotta tie huipulle olisi turvattu.

Morganismi viittaa vanhaan sanontaan ”*jos työkaluna on vasara, ovat ongelmatkin nauloja*”. Näin kaikki lahjakkuuspolutkin ovat samankaltaisia. Niiden alkumuoto tuntuu olevan Nuoren Suomen aikoinaan tekemä herkkyyskausikartta joka edelleenkin on kokonaisvaltaisuudessaan vaikuttava. Lajiliittojen pitää ikään kuin saattaa kuvaus samaan muottiin. Onko saatava jonkinlainen kansallinen konsensus tai sopimus siitä että kaikkien polkujen tulee olla samankaltaisia? Näin lähestymistapa muistuttaa fordismia, jonka perusajatuksena on yhteinen kansallinen etu. Taylorismin perusajatus on ”*tieteellinen johtaminen*”, jolloin kaikki asiat on mietitty tehokkuuden kannalta mahdollisimman järkevään muotoon. Taylorismissa ja fordismissa toiminnat muistuttavat rationaalisia, synkronissa toimivaa koneistoa.

Kun tällaiseen koneistoon lisätään asioita, ovat ne kuin koneiston uusia osia. Esimerkiksi jääkiekossa käydään keskustelua siitä, että maalintekoa pitää tehostaa. On syntynyt konkreettinen tarve ja tilaus uudelle osalle järjestelmässä.

Näkökulma 2

Tällaisten järjestelmien olemassa oleminen kuitenkin tuiki tärkeää jotta Suomi pysyy mukana kansainvälisellä kilpailu-

lussa. Mutta nykyisen muotoisena mallinnusta saatetaan tehdä mallinnuksen vuoksi. Palveleeko nykyinen mallinnus lahjakkuuksiamme?

Esimerkiksi uinnissa lahjakkuuspolulle voisi ottaa toisenlaisen lähestymistavan. Voisimme tutkia noin kymmenen parhaan uimarimme (esim. **Kasvio, Sievinen, Hård, Pihlava** jne.) tietä huipulle. Saattaisi syntyä erilaisia näkemyksiä siitä minkälaisia vaiheita huipulle kii- vetessä täytyy olla kunnossa. Entä jos kartoitus tehtäisi kahdelle sadalle parhaalle urheilijallemme eri lajeissa? Tällainen lahjakkuuspolku poikkeaisi jonkin verran siitä mitä eri työryhmät lajiliitoissa ovat työstäneet. Kumpikaan malli ei ehkä sellaisenaan ole toimiva. Vertailu voisi olla rikasta.

Toisen näkökulman ero ensimmäiseen on siinä, että nyt korostan tarinan merkitystä. Siis sitä kokemuksellista elämää jonka urheilija on elänyt tiellään huipulle.

Näkökulma 3

Tuo murrosikäinen lahjakkuus, tulevaisuuden toivo joka skeittaa, hyppää trampppaa, pelaa pleikkaria ja lorvailee netissä ei istu oikein edellä esitettyihin malleihin. Hän ei suostu järjestelmän portaita kulkemaan. Huipun tarinalle eivät hänen eväänsä vielä riitä.

Minä, lähes nelikymppinen liikuntatieteiden maisteri luonnontieteellisellä pääainepohjalla en tiedä mitä nykynuoren päässä liikkuu. Sanon että nykynuori pulskistuu ja laiskistuu yhä lisää. Ja huolestun. Entinen huippu-urheilija sanoo, että nykynuori on pehmeä. Ja huolestun.

Minkälainen lahjakkuuspolku meidän tulisi heitä varten tehdä? Lahjakkuuspolun pitäisi vastata tulevaisuuden haasteisiin jotka kumpuavat ensisijaisesti nuorista itseltään ja toissijaisesti vallitsevista yhteiskunnallisista oloista. Polun tulisi vastata kysymyksiin kuinka saada nuori kiinnostumaan lajista? Kuinka saada ura kestävämmäksi? Vastauksen siemen piilee viihtyvyydessä. Kilpailemme siten samoilla markkinoilla skeittauksen, hengailun, netin ja **Bart Simpsonin** kanssa. ●